

**Чорний А.М.**

*студент III курсу юридичного факультету  
Тернопільського національного  
економічного університету*

*Науковий керівник: к.ю.н., доц., доцент кафедри конституційного,  
адміністративного та фінансового права ТНЕУ  
Ментух Н.Ф.*

## **ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ІСНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Господарський кодекс України визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання (ст. 1 ГК) [1]. В окремих зарубіжних країнах ця сфера суспільних відносин регулюється Комерційними кодексами нормами бізнесового права, правилами торгівлі і підприємницької діяльності. До прикладу у Франції деякі норми, що регулюють господарську діяльність прийняті ще за часів Наполеона.

Згідно зі ст. 4. Господарського кодексу (ГК) України не є предметом його регулювального впливу: – майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом (ЦК) України; – земельні, гірничі, лісові та водні відносини, відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря; – трудові відносини; – фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів; – адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання [1].

Потрібно пам'ятати, що ЦК України містить положення про суб'єктів господарювання (підприємницькі товариства, фізичну особу-підприємця), про окремі види договірних зобов'язань, які виникають під час здійснення господарської діяльності такими суб'єктами.

Дуже важливе положення про те, що саме створення та прийняття ГК сприяло більш-менш стабільному економічному розвитку країни протягом останнього десятиліття, особливо в першій його половині, коли були порівняно високі темпи розвитку української економіки. В той же час безпідставна критика ГК спрямована не тільки проти господарсько-правової науки: вона веде до знищення залишків української промисловості, науковий і промисловий потенціал якої за останні десятиліття все ж таки сильно скоротився. При цьому катастрофічно впав рівень й правової культури, і перш за все правлячих груп і очільників керівних органів держави. В цих умовах кримінальна ментальність пронизала всі рівні господарсько- економічного і суспільного життя країни, про що свідчать цьогорічні події в країні. Однак, безперечно, що ті економіко-правові засади, що

поклав ГК, зменшують нинішні стагнації господарства України і спрямовані на зростання економіки країни з позицій її підтримки господарсько-правовим шляхом [2, с.80].

Останні події, що відбуваються в нашій країні, свідчать про сплеск народного запиту на забезпечення справедливості в суспільстві, в тому числі справедливості законодавства. Давайте не скасовувати Господарський кодекс, а надамо можливість практикам доводити справедливість (або навпаки не справедливість) тих чи інших норм Господарського або ж Цивільного кодексу України в кожному конкретному випадку, беручи участь таким способом в правотворчості [3, с.89].

Не так давно на брифінгу в Мін'юсті України набув розголосу законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів. В прикінцевих положеннях запроєктована вносився обов'язок Кабміну України протягом року внести до Верховної Ради законопроект про визнання таким, що втратив силу «Господарського кодексу України» Подібна ідея не має нічого спільного з європейськими стандартами і є не більше ніж черговим випадом цивілістів проти господарників в безперервній суперечці, підстави якої зароджувалися ще біля витоків нашої цивілізації.

Складається враження єдиного цивільного права, монопольне все охоплення якого, нібито здатне врегульовувати все різноманіття економічного життя як зараз, так і в майбутньому. Однак подібні міфи виявлялися марним, оскільки не тільки не мали наукової підстави, а й суперечили реальності. Тому поступово в юридичному середовищі усе більше усвідомленою ставала необхідність того, що цивільному праву рано чи пізно прийдеться поступитися місцем тій моделі правового регулювання, яка б найбільш повно відповідала вимогам економіки й сучасного бізнесу.

Як відомо суперечність і невизначеність в економіці стає наслідком утворення великого кланового капіталу й влади, що призводить до негативних наслідків, а саме придушення сильними учасниками господарського обороту слабший, нехтування правилами господарської конкуренції, а це в свою чергу призводить до корупції, тіньової економіки, і порушення прав простих споживачів. Це є не проста проблема, але вихід з неї є, існує практика європейських та інших країн, їх цінний досвід у яких подібна проблема успішно долається. Йдеться насамперед про вдосконалення стратегії правового регулювання економіки. Нові стратегії сприятимуть створенню нових моделей господарських відносин.

На думку судді Першої судової палати Вищого господарського суду України Олексія Євсікова, у випадку, якщо йдеться про глобальну реформу, для початку варто презентувати певну її програму, визначити стратегічні цілі й тактичні підходи до реалізації. У свою чергу, скасування кодексу, – це лише один з можливих, але не обов'язкових кроків. За словами судді, Господарський кодекс містить багато дієвих норм, яких немає в інших нормативних актах, у тому числі в актах на рівні закону. Лише Господарський кодекс містить визначення об'єднання підприємств у вигляді концернів, асоціацій, холдингів [4].

Таким чином, необхідність скасування Господарського кодексу досить активно обговорюють в ділових і юридичних колах чи не з самого моменту його введення в дію, проте далі локальних обговорень справа покищо не пішла. Як показав вищенаведений огляд висловів з приводу ГК, до числа найбільш часто

званих проблем даного кодексу можна віднести: 1) Господарський кодекс не має самостійного «конкретного предмета регулювання; 2) деякі норми ГК перетинаються з нормами Цивільного кодексу; невідповідність потребам регулювання; 3) окремі частини Кодексу відносяться до елементів радянської системи; 4) частину кодексу, яка регулює окремі сфери бізнесу, в Зокрема будівництво, зовнішньоекономічної діяльність, ті норми, які є в спеціальній частини - не відповідають потребам регулювання і взагалі не є регулюючими [5, с.154].

Звісно не можна ігнорувати ідеї щодо модернізації господарського законодавства, які останнім часом набирають актуальності, завдяки деяким із цих ідей-пропозицій можна було б забезпечити поєднання державного регулювання й ринковою саморегуляцією. Розмежувати сфери регулювання суміжних суспільних відносин, які регулюються нормами інших галузей права, вирішити інші проблеми, які викликають критику і не прийняття.

Прихильники Господарського кодексу наголошують на тому, що у світовій практиці є тенденція до прийняття, до прикладу, тих самих Торгових кодексів, а не до їх повного скасування. Співвідношення Господарського кодексу із зарубіжними аналогами нормативно правових актів є принаймні, більш прогресивним рішенням. Як правило при скасуванні нормативного акта відбувається прийняття нового, який відповідає сучасним тенденціям, просте саме по собі скасування означатиме, що Господарський кодекс взагалі не слід було приймати, а відносини які він регулював залишаться прогалиною в законодавстві.

Отже, можна зробити висновок, що, як і будь-який сучасний закон, ГК України не позбавлений недоліків, які повинні бути виправлені. Даний нормативно-правий акт регулює господарсько - правові відносини, від яких залежить економічна ситуація в країні та загальний стан економіки, що впливає на кожного громадянина зокрема. Саме скасування ГК лише погіршить і так нестабільне економічне становище нашої держави, призупинить розвиток та підірве довіру інвесторів до України.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України. Від 16 січня 2003 р. № 436-IV// Відомості Верховної Ради. - 2003. - № 18, № 19-20, №21-22. - Ст. 144.
2. Василенко М. Д. Господарський кодекс України в політико-правових реаліях сьогодення / М. Д. Василенко. // Одеса Юридична література. – 2014. – С. 57–80.
3. Грудницька С. Н. «Двом кодексам бути» / С. Н. Грудницька, Л. А. Переверзела. // 10 років застосування Господарського кодексу України. – 2014. – С. 81–89.
4. Скасування Господарського кодексу: дискусії тривають [Електронний ресурс] / 1 // Юридична газета онлайн. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/vffBht>
5. Юлдашев С. А. Господарський кодекс: бути йому або не бути? Ч. 2 / С. А. Юлдашев. // Юридичний вісник. – 2017. – №42. – С. 150–155.

